

უმაღლესი განათლების დაფინანსების პოლიტიკის აქტუალური ასპექტები

Actual Aspects of Higher Education Financing Policies

ლია ოტიაშვილი - დოქტორანტი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

Lia Otiashvili – Doctoral student,

Georgian Technical University

რეზიუმე: უნივერსიტეტის საგანმანათლებლო მისია მიღწეული, რომ იქნეს უნივერსიტეტის ყველა ფინანსური რესურსი უნდა იქნეს გამოყენებული ეფექტურად და ამავდროულად ეფექტიანად. უნივერსიტეტის წარმატებას განაპირობებს სწორი ფინანსური მართვა და საშუალებას აძლევს მას უკეთესად განახორციელოს საგანმანათლებლო ფუნქცია. ფინანსების ეფექტიან მართვაში იგულისხმება საუნივერსიტეტო მიზნების მისაღწევად რესურსების ოპტიმალური გამოყენება. უნივერსიტეტის ფინანსური მართვა გულისხმობს არა მარტო სასურველი შედეგის მიღწევას, არამედ მათ მიღწევას რესურსების ოპტიმალური გამოყენებით.

Abstract: To achieve educational mission of the university, all of the financial resources of the university should be applied effectively and at the same time efficiently. The success of the University is due to the proper financial management which enables better performance of educational purposes. Effective management of finances implies the optimal use of resources for achieving university goals. The financial management of the University implies not only the achievement of the desired result, but also the accomplishment with the optimal use of resources.

ძირითადი ტექსტი: მეცნიერები, როგორც წესი უმაღლესი განათლების ეროვნულ სისტემებს განიხილავენ, როგორც სახელმწიფოსა და საბაზრო მოთხოვნებს შორის კონტროლის თავისებურებებს.

აღსანიშნავია ავსტრალიური მეცნიერების აზრი, რომლებიც ყურადღებას ამახვილებენ იმ გარემოებებზე, რომ სახელმწიფო პოლიტიკა აქტიურად უნდა იყოს მიმართული უმაღლესი

საგანმანათლებლო სისტემების განვითარებისთვის ხელისშემწყობი გარემო-პირობების შექმნაზე.

სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი შემადგენელი ნაწილი არის ფინანსური პოლიტიკა, რომელიც ორიენტირებული არის ფინანსური რესურსების მოზიდვაზე. ფინანსური პოლიტიკის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ფინანსური მდგომარეობისა და მათი საინვესტიციო გარემოს განმტკიცება. უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტრატეგიული განვითარების გეგმაში განისაზღვრება ფინანსური მარაგის მთლიანი მოცულობა, მათი შემოსავლის წყარო და ხარჯთაღრიცხვა, რეგულირების მექანიზმები და აგრეთვე ფინანსური წახალისების პროცესებიც. გასათვალისწინებელი გარემოება გახლავთ, ბიუჯეტის დაგეგმვის და ხარჯვის დროს თუ გამოვიყენებთ საერთაშორისო და შიდა გამოცდილებებს.

ზოგადად განათლება ერთ კონკრეტულ ინდივიდს არ აძლევს სარგებელს. მაღალკვალიფიციურ და მაღალ დონეზე მომზადებულ სამუშაო ძალას შეაქვს უდიდესი წვლილი ქვეყნის ეკონომიკურ მაჩვენებლებში. განათლების დაბალი დონე ასოცირდება ქვეყნის სიღარიბესთან. დაბალი ფინანსური მაჩვენებლების მქონე ოჯახებს არ აქვთ საშუალება შვილებს მისცენ ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი განათლება, რომელიც განაპირობებს საზოგადოების ფენებად დაყოფას. სახელმწიფომ სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის უნდა გაიღოს სუბსიდიები და განახორციელოს უსასყიდლო სწავლება.

2017-2018 სასწავლო წლისათვის, უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში სოციალური პროგრამის ფარგლებში დაფინანსებისთვის გამოყოფილია 2 520 000 (ორი მილიონ ხუთას ოცი ათასი) ლარი იმ სტუდენტებისთვის, რომლებიც ერთიანი

ეროვნული გამოცდების შედეგების საფუძველზე სწავლობენ აკრედიტებულ უმაღლეს საგანმანათლებლო პროგრამებზე².

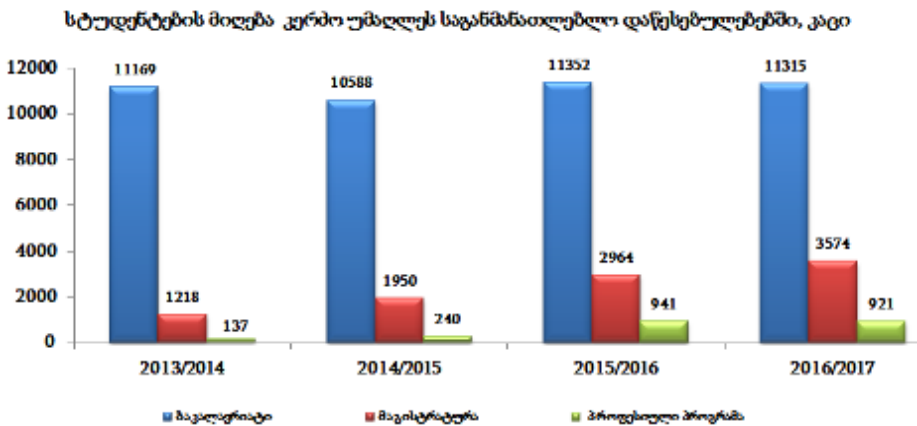
განათლება უნდა იყოს ის სფერო, რომელსაც დაეკისრება მთელი პასუხისმგებლობა შრომის ბაზრის მდგომარეობაზე.

საქართველოში სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ხდება ძირითადად უმაღლესი განათლების დაფინანსება, აგრეთვე სტუდენტების მისაღები კონტიგენტის რაოდენობასაც განსაზღვრავს სახელმწიფო, მაგრამ გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ არსებული სისტემა არ ითვალისწინებს კურსდამთავრებულებზე საბაზრო მოთხოვნას და არც მის მოსალოდნელ შედეგებზე არის ვინმე პასუხისმგებელი. არსებობს მთავრობის მიერ რიგი სპეციალობების მხარდაჭერა, მაგრამ ამ რიგი სპეციალობების მქონე კურსდამთავრებულები არ არიან შრომის ბაზრის მიერ მოთხოვნადი კადრი, ამიტომ მიმაჩნია, რომ უნდა გადაიხედოს სახელმწიფო დაკვეთების სისტემით საგანმანათლებლო დაწესებულებების მუშაობა და კადრების მომზადება. კარგი იქნებოდა სახელმწიფო აფინანსებდეს ისეთ სპეციალობებს, რომელიც იქნება შრომის ბაზრის მიერ მოთხოვნადი პროფესია, მაგრამ თუ გადავხედავთ საქართველოში არსებულ მდგომარეობას აღმოვაჩინოთ, რომ არ არსებობს ფაქტიურად ისეთი დარგი რომელიც იქნება შრომის ბაზრის მიერ მოთხოვნადი. მიმაჩნია, რომ უმაღლესი განათლება დაემსგავსა ერთგვარ „მოდას“ და გახდა თითქოსდა ყველასათვის აუცილებელი და საჭირო, რომელმაც განაპირობა სწავლის ხარისხის დაბალი მაჩვენებელი და შრომის ბაზრის გაჯერება დაბალი კვალიფიკაციის მქონე კადრით.

მაგალითისთვის შესაძლებელი არის გამოვიყენოთ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემები (იხ. სქემა N1 და N2).

თუ ჩვენ ზემოთ მოყვანილ სქემებს გადავხედავთ დავინახავთ, რომ ძირითადად 2013-2014 სასწავლო წლიდან 2016-2017 სასწავლო წლის ჩათვლით, იზრდება სტუდენტთა მიღების დინამიკა, საიდანაც შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ სახელმწიფოს ხარჯზე მზადდება მომავალში უმუშევარი კადრი.

სქემა N1³

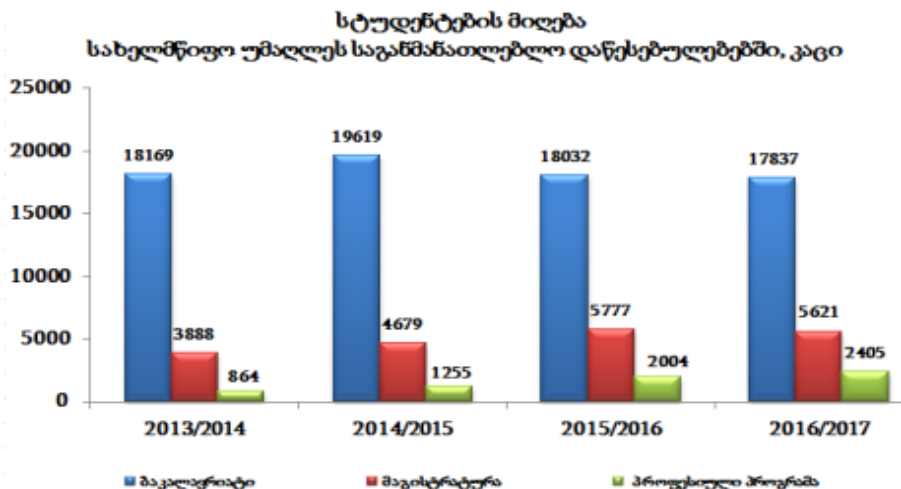

სახელმწიფოს დაფინანსებით მომზადებული სპეციალისტების უმუშევრობა სახელმწიფო ხარჯების გაფლანგვის ტოლფასი არის და გაწეული დანახარჯების მიზანიც გაურკვეველი.

სახელმძღვანელოს - სკოლის დაფინანსება: პრობლემების ანალიზი და მათი გადაჭრის გზების ავტორებს მიაჩნიათ, რომ საერთაშორისო შედარების მიზნით საჭიროა ხარჯების მონაცემების კონვერტირება მსყიდველობითი უნარის პარიტეტის გათვალისწინებით და მათი გამოსახვა ამერიკულ დოლარებში. აღნიშნული პროცედურა ქვეყნის სამომხმარებლო კალათის ფასის გათვალისწინებით, ათანაბრებს სხვადასხვა ვალუტის მსყიდველობით უნარს. რასაკვირველია, ასეთი მეთოდით კორექტირებული, ერთ მოსწავლეზე გაწეული ხარჯები გვიჩვენებს,

საშუალოდ, რამდენს გამოყოფს ქვეყანა მოსწავლეზე ან სტუდენტზე და იძლევა სხვა ქვეყნებთან შედარების საშუალებას.

სქემა N2⁴.

როგორც ნებისმიერ საფინანსო დაწესებულებებში ასევე საგანმანათლებლო დაწესებულებების საფინანსო სტრუქტურას გააჩნია საინვესტიციო გადაწყვეტილებების შეფასების კრიტერიუმები, ვინაიდან უმაღლესი განათლების მისაღებად გადახდილი ფინანსური რესურსები წარმოადგენს განათლებაში დაბანდებულ ინვესტიციებს და გააჩნია უკუგებადობის პერიოდი.

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები უნდა ახორციელებდნენ შიდა კონტროლს, რომელიც წარმოადგენს მენეჯერული და ფინანსური კონტროლების ერთობლიობას, რომლებიც უნდა მოიცავდეს დაწესებულების სტრუქტურას, მეთოდებს, პროცედურებს, ასევე შიდა აუდიტს, რომლის ძირითად ამოცანას წარმოადგენს დაწესებულების წინაშე არსებული მიზნების

მიღწევის ხელშეწყობა მისი საქმიანობის კანონიერად, ეკონომიურად და ეფექტურად წარმართვის საშუალებით.

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების საფინანსო სისტემის შიდა კონტროლი არის დინამიური, ინტეგრირებული პროცესი, რომელშიც ხელმძღვანელობა და პერსონალი ჩართული უნდა იყოს იმისათვის, რომ მოხდეს რისკების მართვა და დაწესებულების წინაშე არსებული მიზნების მიღწევა.

ნეო-ლიბერალიზმის გადმონაშთად შეიძლება ჩავთვალოთ სახელმწიფო სუბსიდიების შემცირება უმაღლეს საგანმანათლებლო სისტემაში და განათლების როლი ეკონომიკაში.

უმაღლესი განათლების დაფინანსების პრობლემები მინდა ავლნიშნო, რომ არ არის გლობალური და შესაძლებელი არის მისი მოგვარება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ვ. სართანია, მ. თოქმაზიშვილი, შ. მაღლაკელიძე - განათლების ეკონომიკური თეორია, 2004 წ.